



VESTRE LANDSRET
DOM
afsagt den 21. maj 2024

Sag BS-35140/2023-VLR
(13. afdeling)

M [REDACTED]
(advokat [REDACTED])

mod

B [REDACTED]
(advokat [REDACTED])

og

Sag BS-36715/2023-VLR
(13. afdeling)

B [REDACTED]
(advokat [REDACTED])

mod

K [REDACTED]
(advokat Jacob Fenger)

Retten i Randers har den 3. juli 2023 afsagt dom i 1. instans (sag BS-13784/2022-RAN og BS-47772/2022-RAN).

Landsdommerne Thomas Tordal-Mortensen, Karen Foldager og Maria Dalager Hauge (kst.) har deltaget i ankesagernes afgørelse.

Påstande

Appellanten, M [REDACTED], har gentaget sine påstande for byretten:

Påstand 1:

B [REDACTED] skal anerkende, at B [REDACTED] har krænket M [REDACTED]'s ophavsrettigheder til tegningsmaterialet i sagens bilag 2.

Påstand 2:

B [REDACTED] skal betale M [REDACTED] 937.500 kr. med tillæg af procesrente fra sagens anlæg.

Påstand 3:

B [REDACTED] straffes med en bøde på 30.000 kr. for krænkelse af M [REDACTED]'s rettigheder.

Påstand 4:

B [REDACTED] skal offentliggøre dommen i aviserne, Jyllands-Posten og Børsen og på B [REDACTED]'s hjemmeside i en periode på 6 måneder regnet fra dommens afsigelse.

Indstævnte, B [REDACTED], har overfor M [REDACTED] påstået dommen stadfæstet.

B [REDACTED] har overfor K [REDACTED] nedlagt påstand om, at K [REDACTED] skal friholde B [REDACTED] for ethvert krav på op til 450.000 kr., som B [REDACTED] måtte blive dømt til at betale til M [REDACTED].

K [REDACTED], i det følgende K [REDACTED], har over for B [REDACTED] påstået dommen stadfæstet.

Supplerende sagsfremstilling

Der er for landsretten yderligere fremlagt byggetilladelse af 12. marts 2021 fra [REDACTED] Kommune til opførelse af 6 singlehuse og 4 dobbelthuse på [REDACTED] [REDACTED]. Der er endvidere fremlagt kopi af udateret standard aftalegrundlag og standard prisoverslag for M [REDACTED].

Forklaringer

M [REDACTED], S [REDACTED], A [REDACTED], M [REDACTED], G [REDACTED], B [REDACTED], P [REDACTED] og B [REDACTED] V [REDACTED] har afgivet supplerende forklaring.

M [REDACTED], S [REDACTED] har forklaret, at tilbuddet i 2018 til B [REDACTED] var afgivet på grundlag af nogle tegninger, der var udarbejdet af [REDACTED], som han havde etableret i 2015. Dette selskab udarbejdede arkitekttegninger til huse, der kunne

fungere som typeboliger. Tilbuddet blev ikke accepteret. B ■ ville imidlertid gerne købe grundene og have ham til at lave et projektforslag til brug for opførelse af huse til udlejning. Han blev derfor i 2020 bedt om at tilpasse projektet fra 2018 til det formål.

Foreholdt "Projektforslag", ekstrakten side 189, har han forklaret, at det var det projekt, han udarbejdede i 2020. Det var et nyt projekt, der ikke havde noget med projektet i 2018 at gøre.

Aftalen, der fremgår af ekstrakten side 122 ff., blev indgået i 2020. Han fik aftaleudkastet tilsendt. Det svarede dog ikke til det, han havde accepteret, men det skulle gå hurtigt, og han rettede derfor udkastet til i hånden. Han ville ikke fanges i noget lovgivningsmæssigt, hvorfor han foretog en overstregning af "ABR 18 Forenklet" i afsnit 5 om aftalegrundlaget, som for ham var det væsentligste. Han fik desværre ikke henvisningen til ABR 18 Forenklet streget ud alle steder i udkastet. Han var blevet påkørt den 3. december 2020, og han var sygemeldt, da han lavede det. Han havde nok også forventet en respons på det tilrettede udkast, men det kom ikke. Foreholdt punkt 2 i aftalen, ekstrakten side 123, hvor det er angivet, at hans opgave var et projektforslag til udbud i totalentreprise, har han forklaret, at det betød, at B ■ kunne bruge hans projekt til at få priser hjem til at bygge projektet. Det er helt normalt at sende et projektforslag ud til beregning af priser.

Foreholdt standardprisoversigten, ekstrakten side 206, har han forklaret, at denne prisoversigt har han haft i mange år, og den ligger på deres hjemmeside. Prisoversigten har alle dage ligget på hjemmesiden. Priserne er justeret over årene. Han tror, at priserne i 2020 var de samme som dem, der fremgår af ekstrakten side 206. Af prisoversigten fremgår det, at et projektforslag indeholder "Beregning af projektet...", da de almindeligvis får priser hjem, efter et projektforslag er udarbejdet. De beregner så på projektet på baggrund af de priser, de får hjem.

Han opfattede aftalen fra 2020 på samme måde som angivet i deres standardaftalegrundlag, ekstrakten side 205. Når han har lavet et projektforslag, indhentes der priser. Deres pris er afhængig af, at der opnås myndighedsgodkendelse. Nogle kunder kan selv tegne deres tegninger færdige. Det kan godt lade sig gøre, men de skal i givet fald have betaling for tegningerne. Tegningerne bliver dermed frikøbt. Det er det, der fremgår af deres standardaftalegrundlag, ekstrakten side 205, andet sidste afsnit. Denne passus betyder, at bliver projektet ikke til noget, kan tegningerne frikøbes. Den passus har været i deres standardaftalegrundlag i meget lang tid og blev sat ind, så han var sikker på at få betaling for tegningerne, hvis de brugt i det videre forløb uden hans deltagelse. Bliver et projekt ikke til noget, og frikøbes tegningerne ikke, så har de tabt penge på det.

Foreholdt indholdet af mailen af 3. december 2020 fra B■■■■■■■■■■ P■■■■■■■■■■ til ham, ekstrakten side 116, har han forklaret, at det alene var et projektforslag, der blev indgået aftale om. Det gav ikke B■■■■■■■■■■ ret til at anvende projektforslaget til at opføre husene uden hans tilsagn. Det var i forhold til deres almindelige prisliste en billig pris, der blev aftalt til 100.000 kr. inkl. moms. for de 10 huse. Normalprisen var 37.000 kr. pr. hus. Han tænkte, at han på anden måde ville kunne opnå noget ved aftalen.

Hans krav på 900.000 kr. er ikke baseret på deres standardpriser. Beløbet på 900.000 kr. havde tidligere været fremme og var billigere end efter standardpriserne. Det er derfor et meget rimeligt krav. Opgjort efter standardprisoversigten skulle beløbet have været ca. 1,4 mio. kr.

Han har bemærket, at B■■■■■■■■■■ er gået i gang med at opføre flere huse efter hans tegninger ud over dem, sagen drejer sig om. Han afventer nu udfaldet af denne sag, før han går videre med det.

Hans retssag mod grundejeren, P■■■■■■■■■■, vedrører et andet arbejde end udnyttelsen af hans tegninger. Det var bl.a. arbejde med grundene, lokalplaner, markedsføring mv.

Han har arbejdet for B■■■■■■■■■■ siden 2011. Hans krav i denne sag vedrører udnyttelsen af de specielle tegninger, han har udarbejdet i henhold til aftalen indgået i 2020.

Frikøb af tegningerne blev ikke drøftet med B■■■■■■■■■■. Det gjorde standardprisoversigten og standardaftalevilkårene heller ikke. Det var en specialaftale, der blev indgået i 2020. Det er almindelig viden, at man ikke bare kan anvende arkitekttegninger, som man vil. Han tog derfor ikke noget forbehold om, at tegningerne ikke måtte anvendes. Han har ikke kendskab til reglerne for byggesager, der gennemføres med offentlig støtte. I hans optik indebar aftalen med B■■■■■■■■■■ alene, at han skulle udarbejde et projektforslag og ikke andet. Han kender ikke nærmere til indholdet af ABR 18 Forenklet.

Foreholdt kravet på 720.000 kr. for "Rest etape 1" i stævningen mod grundejeren, ekstrakten side 182, sammenholdt med mailen af 2. december 2020 fra ham til ■■■■■■■■■■, ekstrakten side 114-115, har han forklaret, at han skulle have 100.000 kr. plus moms pr. grund, der blev solgt. Det arbejde, der var lavet, var det arbejde, der fremgik af tilbuddet fra 2018. Det er ikke det samme krav, han har indtalt i denne sag mod B■■■■■■■■■■. Han har blot anvendt den samme pris på kravet i denne sag mod B■■■■■■■■■■. Det er måske uheldigt. I december 2020 var der lavet lokalplan mv. Projektforslaget var ikke lavet. Han lavede det i 2020 og fremsendte det sammen med fakturaen til B■■■■■■■■■■.

Foreholdt side 151, tegninger til byggetilladelsen, hvor datoen den 17. december 2020 og en revisions dato den 14. januar 2021 er anført, har han forklaret, at der er angivet en dato for revision, da han rettede noget i tegningerne, da [REDACTED] opfordrede ham til det.

A [REDACTED] har forklaret, at han har stor erfaring med de særlige procedurer, der gælder for opførelse af almene boliger. Han er sikker på, at de særlige procedurer blev drøftet med M [REDACTED] S [REDACTED]. Når et projekt har været i udbud i totalentreprise, og totalentreprenøren er udpeget, er det totalentreprenøren, der styrer og står for det videre forløb, herunder at indgå aftaler med en arkitekt til opgaven. Derfor kunne B [REDACTED] ikke garantere M [REDACTED] S [REDACTED], at han skulle være arkitekt på det videre forløb med projektet. Det er almen viden, når man arbejder med almene boliger. Han forklarede M [REDACTED] S [REDACTED] reglerne allerede i 2018 under en telefonsamtale. M [REDACTED] S [REDACTED] havde ikke noget yderligere krav, hvis ikke han kunne være arkitekt på det videre arbejde. Den pris, der i 2020 blev aftalt med M [REDACTED] S [REDACTED], er en hel sædvanlig pris for et projektforslag som det foreliggende. Det blev ikke drøftet med M [REDACTED] S [REDACTED], at han skulle have yderligere betaling, hvis han ikke blev arkitekt på detailprojektet. Han har aldrig tidligere oplevet efterfølgende at få ekstraregninger for tegningsmateriale, og han havde heller ikke forventet at få det i dette tilfælde.

Standardaftalekonceptet og standardprisoversigten, ekstrakten side 205-206, har aldrig været drøftet mellem dem.

M [REDACTED] G [REDACTED] har forklaret, at han fortsat er ansat hos K [REDACTED]. I begrebet "projektforslag til udbud i totalentreprise" ligger, at projektet, efter det er afklaret med bygherren, udbydes til flere entreprenører. Det er den totalentreprenør, der vinder udbuddet, der får udarbejdet detailprojektet, som der bygges efter. Projektforslaget er en form for kravspecifikation. Efter gældende regler køber man af den arkitekt, der har udarbejdet projektet, brugsretten til projektets tegninger. Han har aldrig oplevet, at en arkitekt, som har udarbejdet tegninger til et udbud, efterfølgende har villet have yderligere betaling, hvis tegningerne blev brugt.

B [REDACTED] P [REDACTED] har forklaret, at han fortsat er ansat hos B [REDACTED], hvor han er driftschef og har driftsansvaret for de konkrete byggesager fra starten. Han havde to møder med M [REDACTED] S [REDACTED]. De drøftede selve projektforslaget, og at det skulle bruges til udbud i totalentreprise. Det var M [REDACTED] klar over, og han var ikke i tvivl om, at M [REDACTED] fuldt ud vidste, hvad det indebar. Der blev ikke talt om, at tegningerne ikke måtte bruges, hvis M [REDACTED] ikke kom med i projektet. Der blev heller ikke talt om, at det i givet ville blive dyrere.

Foreholdt standardaftaledokumentet, ekstraktens side 205, har han forklaret, at det har han ikke set tidligere, og de vilkår, der fremgår af det, har ikke været drøftet med M■■■■. Han har heller ikke set prisoversigten, eller noget lignende, ekstrakten side 206. Disse priser har ikke været fremme i forbindelse med aftalens indgåelse. De fik i december 2020 fakturaen, der blev betalt, og de hørte ikke mere fra M■■■■, før det omstridte krav blev rejst. Der var ingen forbehold i den mail, hvormed projektforslaget og fakturaen blev fremsendt. Der var ingen kontakt mellem dem og M■■■■ i den mellemliggende periode.

B■■■■ V■■■■ har ikke på noget tidspunkt sagt, at tegningerne ikke måtte anvendes i det videre forløb.

B■■■■ V■■■■ har forklaret, at M■■■■ S■■■■ var inde på, at han skulle have et fast honorar pr. grund. Det blev gjort klart for M■■■■, at det ikke var en aftale, som B■■■■ var med på. Der var tale om, at projektet skulle udbydes i totalentreprise. Prisen for projektforslaget blev aftalt med M■■■■, og det blev gjort klart, at alt andet var sagen uvedkommende. Det var klart hans opfattelse, at M■■■■ accepterede dette.

K■■■■ havde flere forskellige typer aftaler, men i denne sag, hvor det var et simpelt byggeri, som B■■■■ selv kunne styre, slap K■■■■ sagen, da totalentreprenøren var fundet. Han var dermed ude af sagen. Det var på intet tidspunkt på tale, at hvis M■■■■ ikke skulle med i detailentreprisen, skulle der betales mere end den aftalte pris på 80.000 kr. plus moms. Han har aldrig hørt om en praksis, hvor i der i et sådant tilfælde skal betales yderlige 50 %.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

M■■■■ har yderligere anført, at byrettens kendelse af 14. september 2022 om ikke at afvise sagen som følge af, at der var indgået en voldgiftaftale i aftalen med B■■■■, har retskraft mellem parterne. Byretten fandt, at sagen ikke udsprang af parternes aftale af 17. december 2020, ekstrakten side 122 ff. Kendelsen blev ikke anfægtet af B■■■■, hvilket betyder, at B■■■■ ikke kan påberåbe sig aftalen mellem parterne over for de påstande, som M■■■■ har nedlagt i denne sag.

B■■■■ har heroverfor bestridt, at kendelsen er til hinder for, at B■■■■ kan påberåbe sig den aftale, der er indgået mellem parterne.

Landsrettens begrundelse og resultat

Forholdet mellem M■■■■ og B■■■■

M [redacted] og B [redacted] indgik den 18. december 2020 en aftale, hvorefter M [redacted] skulle udarbejde et "Projektforslag med beskrivelse i henhold til ABR 18 Forenklet". Aftalens afsnit 13 om tvister indeholdt en voldgiftsklausul.

Da denne sag blev anlagt, påstod B [redacted] derfor sagen afvist under henvisning til denne voldgiftsklausul. Spørgsmålet blev udskilt til delhovedforhandling, og byretten afsagde den 14. september 2022 kendelse om, at afvisningspåstanden ikke blev taget til følge, da sagen ikke kunne anses for udsprunget af parternes aftale.

Kendelsen, der alene vedrørte tvisten om voldgiftsklausulen, afskærer ikke B [redacted] fra at påberåbe sig parternes aftale til støtte for frifindelsespåstanden i hovedsagen om krænkelse af ophavsrettigheder og vederlag mv. herfor.

Det fremgår af opgavebeskrivelsen i aftalen af 18. december 2020, at M [redacted] [redacted] med henblik på gennemførelse af et byggeri på [redacted] skulle udarbejde projektforslag med beskrivelse til udbud i totalentreprise. Honoraret for M [redacted]' ydelser var et fast honorar på 80.000 kr. ekskl. moms.

Af det udarbejdede projektforslag fremgår det, at det vedrører opførelse af 6 singlehuse og 4 dobbelthuse.

På baggrund af indholdet af aftalen af 18. december 2020 mellem M [redacted] og B [redacted], projektforslaget og den korrespondance, der forud for aftalen havde været mellem parterne og en repræsentant for K [redacted], er det også for landsretten bevist, at M [redacted] for det aftalte honorar overdrog retten til at anvende tegningerne til de 10 boliger, der var omfattet af projektforslaget, til B [redacted] til brug for udbud i totalentreprise og det videre forløb med opførelse af de projekterede 10 boliger.

Landsretten har herved tillige lagt vægt på, at dette resultat støttes af, at parterne i aftalen af 18. december 2020 har aftalt ABR 18 Forenklet, hvoraf det i § 27 om immaterielle rettigheder fremgår, at "Bygherren er berettiget til at anvende det materiale, som er udarbejdet for opgavens løsning".

Det tiltrædes herefter, at B [redacted] er frifundet for at have krænket M [redacted]' ophavsrettigheder til tegningsmaterialet i projektforslaget og for påstanden om betaling af yderligere vederlag herfor.

Det tiltrædes, at godtgørelsen for den manglende navngivning af M [redacted] i forbindelse med opførelsen af boligerne er fastsat skønsmæssigt til 10.000 kr. Landsretten har herved lagt vægt på, at byggeriet alene omfattede opførelse af 10 boliger. Det tiltrædes videre, at det ikke er godtgjort, at B [redacted] ved den mang-

lende navngivning har udvist en uagtsomhed, der kan betegnes som grov. Det tiltrædes derfor, at B ■ er frifundet for påstanden om straf.

Det tiltrædes endeligt, at der ikke er grundlag for at imødekomme påstanden om offentliggørelse, jf. ophavsretslovens § 84a.

Forholdet mellem B ■ og K ■

Det tiltrædes af de grunde, der er anført af byretten, at der på baggrund af administrationsaftalen mellem parterne ikke er grundlag for at anse K ■ for erstatningsansvarlig for, at B ■ ikke navngav M ■ i forbindelse med opførelsen af boligerne. Landsretten tager derfor K ■' påstand om stadfæstelse til følge.

Landsretten stadfæster herefter byrettens dom.

Efter sagens udfald skal M ■ i sagsomkostninger for landsretten betale 50.000 kr. til B ■ til dækning af udgifter til advokatbistand ekskl. moms, og B ■ skal betale 50.000 kr. til K ■ til dækning af udgifter til advokatbistand ekskl. moms. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbene til advokat taget hensyn til sagens omfang og forløb.

THI KENDES FOR RET:

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsretten skal M ■ inden 14 dage betale 50.000 kr. til B ■, og B ■ skal inden 14 dage betale 50.000 kr. til K ■. Beløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.